

Om ons gedeelde toekoms te skep: innovasie vir inklusiewe ontwikkeling

Sara Grobbelaar*

Die toenemende ongelykheid in welvaartverspreiding staan in skrilte kontras met die tendens van dalende absolute armoede. Die gaping tussen ryk en arm wêreldwyd het selfs groter geword sedert 2015, toe die rykste een persent meer rykdom besit het as die res van die bevolking. Die toenemende rykdomverskil en die invloed daarvan op die siklus van armoede word beklemtoon deur die feit dat byna 3,4 miljard mense vandag op minder as \$5,5 per dag leef.

Ten einde die kompleksiteit van armoede te kan begryp, moet 'n mens die konsep van die "armoedeboete" begryp. Die ekonomies benadeeldes betaal 'n hoër prys vir noodsaaklike produkte en dienste, dikwels van swakker gehalte, in vergelyking met meer bevoorregte groepe in die samelewing. Hierdie dinamika manifesteer op verskeie maniere, insluitende hoër pryse vir goedere wat substandaard is (vervalde medisyne of besmette voedsel) of die ontoeganklikheid van benodigdhede weens 'n afhanklikheid van tegnologie wat lae-inkomste individue nie kan koop nie ('n Windows-bedryfstelsel is nutteloos as jy nie 'n rekenaar het nie). Arm mense staar ook katastrofiese bestedingslaste in die gesig; volgens Oxfam verval 100 miljoen mense jaarliks in armoede weens mediese rekeninge.

Met Wêreldkreatiwiteits- en Innovasiedag (21 April) in gedagte, is dit belangrik om daarop te wys dat daar kommer bestaan dat tradisionele innovasie se argitektoniese kenmerke hierdie ongelykhede kan vererger. Tradisionele innovasie maak dikwels baie staat op grootskaalse beleggings in infrastruktuur en opgeleide werkers – twee faktore wat dikwels in ekonomies bedrukte gebiede ontbreek. Omdat multinasionale maatskappye dikwels gegoede verbruikers met duur produkte teiken, ignoreer hierdie kreatiewe strategieë dikwels die behoeftes van mense met 'n lae inkomste.

Ondanks hierdie struikelblokke, was daar die afgelope paar dekades 'n verskuiwing na meer egalitêre (gelykmakende) innovasiebenaderings. Idees soos inklusiewe, voetsoolvlak- en spaarsamige innovasie het na vore gekom om te verseker dat diegene met die laagste inkomste ook voordeel kan trek uit tegnologiese vooruitgang. Sulke benaderings is voordelig in plekke soos Suid-Afrika, waar ernstige ekonomiese en maatskaplike probleme steeds voorkom.

Innovasie op voetsoolvlak benut byvoorbeeld mense se ingebore wysheid en kreatiwiteit om geïndividualiseerde antwoorde op plaaslike probleme te bied. Hierdie benadering is tot groot voordeel vir die bevordering van ekonomiese en sosiale gelykheid omdat dit plaaslike bemagtiging aanmoedig terwyl dit die hiërargiese struktuur van tradisionele innovasie uitdaag. Die Honey Bee Network in Indië het byvoorbeeld die manier waarop inheemse uitvindings versamel, gedeel en ondersteun word, heeltemal hervorm. Die program het ten doel om gemeenskappe te help om die voordele van tegnologiese vooruitgang te benut deur tradisionele kennis in bemerkbare idees om te skakel.

Net so maak spaarsamige innovasie voorsiening vir die ekonomiese beperkinge van lae-inkomste verbruikers deur artikels tot hulle noodsaaklike eienskappe te verminder, onnodige koste uit te skakel en op kernfunksionaliteite te fokus. Behalwe ontwikkelende ekonomieë, bevorder hierdie idee volhoubaarheid en die vermindering van afval op 'n globale skaal. Een treffende voorbeeld is die skepping van bekostigbare waterfilters in Afrika suid van die Sahara. Hierdie filters, gemaak van materiale wat plaaslik gevind word, bied veilige drinkwater teen 'n baie laer koste as tradisionele suiweraars. In Indië is daar 'n spaarsamige innovasie, genaamd die "Jiaput foot"-protese van \$5 wat meer as \$1 000 kan kos wanneer luukse kenmerke en duur materiaal bygevoeg word.

Beginnende by Coimbatore Prahalad se *The Fortune at the Bottom of the Pyramid* (2004) en beweeg dan na *Creating a Fortune with the Base of the Pyramid* (2006), het die BoP-strategie 'n lang pad gekom van sy ontstaan om lae-inkomste gemeenskappe as passiewe verbruikers of markte te beskou tot die siening dat hulle dinamiese rolspelers in die innovasieproses is. Unilever is slegs een van verskeie multinasionale maatskappye wat probeer het om aan die voedingsbehoefte en begrotingsbeperkings van Suidoos-Asiatiese bevolkings te voldoen deur goedkoop, gesonde voedselprodukte te skep.

Daar bestaan egter verskeie struikelblokke in die bou van die pad vir 'n gedeelde en voorspoediger toekoms deur innovasie vir inklusiewe ontwikkeling. 'n Algemene probleem wat in die opskaling van doeltreffende programme voorkom, staan bekend as 'pilotitis'. Daar is 'n gebrek aan toepaslike evalueringinstrumente vir innovasie vir inklusiewe ontwikkelingsprojekte, wat die ontwikkeling van meer omvattende planne vir die implementering daarvan kan belemmer.

Suid-Afrika is 'n goeie voorbeeld van die dringende behoefte aan sulke innoverende benaderings. Die kwesbaarheid is tasbaar, met 'n werkloosheidsyfer van 32,1% vanaf vroeg in 2024 en 'n voedselinflasiekoers wat baie mense met voedselonsekerheid laat sukkel. Byna 28 miljoen Suid-Afrikaners is afhanklik van staatstoelaes en sukkel om uit te kom met wat hulle het. In gesondheidsorg, waar 71% van Suid-Afrikaners nie versekering het nie en openbare gesondheidsdienste oorlaai word (een openbare gesondheidsdokter per 2 500 mense), is innoverende benaderings nodig. Die ongelykhede in Suid-Afrika se onderwysstelsel illustreer die dringende behoefte aan innovasie verder. Met 'n groot gaping in prestasie tussen topkole en die res, en slegs 'n fraksie van studente wat hoër onderwys bereik, slaag die stelsel nie daarin om die meerderheid met vaardighede toe te rus wat nodig is vir opwaartse mobiliteit nie.

Terwyl ons nadink oor die groot uitdagings en onmiskenbare geleentheid wat die oproep tot meer inklusiewe en egalitêre innovasie bied, moet ons die deurslaggewende rol daarvan in die vorming van ons gedeelde toekoms erken. Die transformerende potensiaal van voetsoolvlak- en spaarsamige innovasiebenaderings is nie bloot akademies nie; dit is 'n reddingsboei vir miljarde. Deur strategieë te aanvaar wat werklik in die behoeftes van die onderbediendes voorsien, kan ons vordering maak om die kloof van ongelykheid wat wêreldwye vooruitgang lank belemmer het, te oorbrug.

Kom ons beywer ons dus daarvoor dat hierdie innovasies vir inklusiewe ontwikkeling nie as alternatiewe opsies nie, maar as fundamentele noodsaaklikhede gesien word. Deur gesamentlike pogings en onwrikbare toewyding kan ons verseker dat innovasie 'n kragtige instrument vir ontwikkeling, inklusiwiteit en sosiale geregtigheid word en 'n toekoms bou waar voorspoed nie 'n voorreg vir die minderheid is nie, maar 'n moontlikheid vir almal.

***Sara Grobbelaar is 'n professor in die Departement Bedryfsingenieurswese en 'n navorsingsgenoot by die DWI-NNS Sentrum van Uitnemendheid in Wetenskapmetriek en Wetenskap-, Tegnologie-, en Innovasiebeleid (oftewel SciSTIP) by die Universiteit Stellenbosch.**